

پایان نامه

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت بازرگانی

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

گروه علمی مدیریت

بررسی چالش های فرهنگی اجتماعی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس

استاد راهنما:

دکتر حسن حسینی

استاد مشاور:

دکتر محمودی

نگارش:

زهرا زارع

شهریور ۱۳۸۹

بررسی چالش های فرهنگی اجتماعی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری

واژگان کلیدی : صنعت گردشگری، گردشگری پایدار، توسعه پایدار، موانع اجتماعی، موانع ساختاری، موانع فرهنگی، استان فارس

درک چالش های اجتماعی فرهنگی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری زمانی از اهمیت زیادی برخوردار می شود که جوامع جهت توسعه پایدار گردشگری، سازمان یافته باشند که این درک از موانع به افراد، سازمان ها و جوامع کمک می کند تا بتوانند در فرآیندهای مربوط به توسعه گردشگری مؤثر واقع شوند. بعلاوه دولت نیز باید بداند که جوامع محلی نیز با موانعی روبرو هستند که این موانع می تواند رشد و پیشرفت جوامع را مختل کند. غلیح بر این موانع دولت و جوامع را به چالش می کشد و باعث اجرای راحت تر سیاست ها در جامعه می شود.

و همچنین جمهوری اسلامی ایران بخصوص استان فارس با داشتن جاذبه های گردشگری (تاریخی، مذهبی و طبیعی) به لحاظ عدم اتخاذ سیاست های مؤثر در این بخش هنوز نتوانسته است به سهم مناسب خود در بازار گردشگری جهان دست یابد، لذا با عنایت به موارد یاد شده در تحقیق پیش رو سعی بر آن بوده است که ضمن تعریف پایداری و توسعه پایدار صنعت گردشگری بع برشمردن چالش های فرهنگی اجتماعی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری پرداخته شود، پس از تعیین مسئله اصلی پژوهش، به جمع آوری اطلاعات و شناسایی جنبه های مختلف موضوع از طریق مصاحبه با افراد مختلف و مطالعات کتابخانه ای پرداخته و سه عامل (۱. موانع مربوط به بخش اجتماعی، ۲. موانع مربوط به بخش سیاستگذاری و ساختاری، ۳. موانع مربوط به بخش فرهنگی و آموزشی) که بنظر می رسد با توسعه نیافتگی صنعت گردشگری استان فارس مرتبط باشند مورد بررسی قرار گرفت و شاخص های عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس شناسایی شد، که برای پاسخگویی به چگونگی ارتباط این عوامل با عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس سه فرضیه تدوین گردید، با توجه به نوع مسئله، برای آزمون فرضیات تحقیق از نظرات دو گروه کارشناسان و گردشگران استفاده شد و برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ای طراحی و پس از نمونه گیری، پرسشنامه ها بین نمونه ها توزیع شده و پس از جمع آوری اطلاعات، با استفاده از نرم افزار آماری SPSS داده ها دسته بسته بندی شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند که در نتیجه تاثیر پذیری موانع عملیاتی، ساختاری و فرهنگی مربوط به بخش اجتماعی و موانع ساختاری و سیاستگذاری و موانع فرهنگی آموزشی، بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری مورد تایید قرار گرفت و در پایان بر مبنای ضعف ها و مشکلات شناسایی شده، پیشنهاداتی ارائه گردید.

تقدیم به

واژه های همیشه زندگی ام

پدر

و

مادر

که دیروز، امروز و فردایم همه از آنها جریان دارد.

و همسر مهربانم

که همواره مشوق و راهنمای من بود.

به نام خدایی که در پس پرده جهل، چراغ دانش برافروخت تا در تلالو انوار آن راه را از بی راهه و کس را از ناکس باز شناسیم و عالمانی که معلم راهند بر ما نمایانند، آنان که فانوس هدایت در دست و مرکب تقوا سوارند.

ضمن سپاس و ستایش به درگاه ایزد منان که به من توانایی داد تا با استعانت از او بتوانم این پژوهش را انجام دهم لازم می دانم از زحمات و راهنمایی های بی دریغ استاد راهنمای خود جناب آقای دکتر حسینی، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم و همچنین بر خود لازم میدانم که از راهنمایی های جناب آقای دکتر محمودی بعنوان استاد مشاور که در انجام این پژوهش بسیار کار گشا بود، صمیمانه تشکر نمایم و همچنین از همسر مهربانم، به پاس صبوری و تحمل مشکلات و کمک های بی شاعبه اش، صمیمانه سپاسگذارم.

امید است که خوانندگان و پژوهشگران گرامی، سهویات را با دیده اغماض نگریسته و اینجانب را مرهون عنایت خود قرار دهند. انشاء الله مورد استفاده و مفید واقع شود.

زهرآ زارع، ۱۳۸۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول : کلیات تحقیق	
۲	مقدمه
۲	تعریف مسئله
۳	اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	اهداف تحقیق
۵	سوالات تحقیق
۵	فرضیه‌های تحقیق
۵	روش تحقیق
۵	قلمرو تحقیق
۶	جامعه آماری تحقیق
۶	نمونه و روش نمونه گیری
۶	ابزار گردآوری داده‌ها
۷	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷	تعریف و مدل متغیرهای تحقیق
۹	شرح واژه‌ها و اصطلاحات بکار رفته در تحقیق

فصل دوم : ادبیات تحقیق

۱۶	مقدمه
۱۷	بخش اول : مباحث مربوط به گردشگری
۱۷	گردشگری از دیدگاه اسلام
۱۸	جهنگردی در اسلام
۱۹	تعاریف گردشگری
۱۹	تعریف گردشگری توسط سازمان جهانی گردشگری

۲۰	تعاریف صنعت گردشگری
۲۰	اقسام گردشگری
۲۴	اقسام گردشگری از دید سازمان جهانگردی
۲۷	رویکردهای مطالعه گردشگری
۲۸	جهانگردی در ایران طی ادوار گذشته
۲۹	جهانگردی در ممالک مهم توریستی و مقایسه آن با ایران
۳۰	مقایسه گردشگری در ایران با گردشگری در جهان
۳۱	مقایسه توریسم جهانی با توریسم ایرانی
۳۲	سازمان‌های بین‌المللی گردشگری
۳۳	آینده جهانگردی در جهان
۳۴	تشریح وضع جهانگردی در کشورهای مهم توریستی
۳۵	جاذبه‌های فرهنگی عامل عمده دیگری برای جلب گردشگر است
۳۶	جهانگردی یکی از مهم ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان
۳۶	درآمد جهانگردی جهان طی سال ۲۰۰۵ میلادی
۳۶	گردشگری بزرگترین صنعت قرن بیست و یکم
۳۷	توسعه توریسم
۴۰	بخش دوم : مفاهیم مربوط به توسعه پایدار صنعت گردشگری
۴۰	مفهوم توسعه
۴۲	توسعه پایدار و گردشگری پایدار
۴۳	تعریف توسعه پایدار
۴۵	گردشگری پایدار
۴۷	توسعه پایدار گردشگری
۴۸	اصول توسعه پایدار صنعت گردشگری
۴۹	اصول گردشگری پایدار
۵۰	اصول رویکرد مدیریت گردشگری پایدار
۵۲	بخش سوم : عوامل موثر بر توسعه پایدار صنعت گردشگری
۵۳	مشارکت جوامع

۵۴	استدلالات مشارکت اجتماع در فرآیند و پروسه رشد و توسعه پایدار گردشگری
۵۸	انواع مشارکت جامعه در توسعه پایدار گردشگری
۶۲	ابعاد ایجاد ظرفیت (امکانات) جامعه جهت توسعه پایدار گردشگری
۶۲	ابعاد ایجاد ظرفیت (امکانات) جامعه
۶۲	مفهوم ابعاد ظرفیت (امکانات) جامعه
۶۳	رهبری جامعه
۶۵	مشارکت جوامع (مردم)
۶۶	ساختارهای جامعه
۶۶	حمایت‌های متفرقه
۶۷	دانش و مهارت
۶۸	بسیج کردن منابع و سرمایه
۶۹	قدرت جامعه
۷۰	حس و ذوق مردم
۷۱	نتیجه‌گیری
۷۱	رهبری جامعه در توسعه پایدار گردشگری
۷۲	قدرت (نیروی) جامعه در توسعه پایدار صنعت گردشگری
۷۲	قدرت جامعه
۷۳	بخش چهارم : چالش‌های اجتماعی - فرهنگی فراوی توسعه پایدار صنعت گردشگری
۷۳	موانع فراوی مشارکت جوامع در فرآیند توسعه پایدار گردشگری
۷۴	چالش‌های (موانع) فراوی ساخت ظرفیت جامعه در توسعه پایدار صنعت گردشگری
۷۷	چالش‌های فراوی رهبری جامعه در توسعه پایدار صنعت گردشگری
۷۸	موانع موجود در بخش سیاست‌گذاری و ساختاری صنعت توریسم
۷۸	سیاست‌گذاری در گردشگری
۷۹	اهداف سیاست‌گذاری در گردشگری
۸۰	اهمیت سیاست‌گذاری‌ها در گردشگری
۸۲	سیاست توسعه گردشگری در مقصد
۸۲	سیاست توسعه مربوط به عرضه

۸۲	عناصر تشکیل دهنده منابع انسانی
۸۳	شیوه و مراحل سیاست گذاری در گردشگری
۸۳	بخش اجرایی
۸۳	مرحله تعریف
۸۴	قواعد کلی در گردشگری
۸۵	ضعف های موجود در بخش آموزشی و فرهنگی صنعت گردشگری
۸۵	گردشگری و آموزش
۸۸	گردشگری فرهنگی
۸۹	موانع فرهنگی - آموزشی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری
۹۰	بخش پنجم: آثار تاریخی استان فارس
۹۱	تاریخچه شیراز
۹۳	آثار تخت جمشید - پایتخت کهن دوران هخامنشی
۹۳	آثار باستانی تخت جمشید
۹۳	((پرسپولیس))، پایتخت کهن امپراطوری ایران
۹۴	اولین همایش نوروز در تخت جمشید
۹۴	بخش ششم: پیشینه تحقیق
۹۴	پیشینه داخلی
۹۹	پیشینه خارجی

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۱۰۶	مقدمه
۱۰۶	روش تحقیق
۱۰۶	اهداف پژوهش
۱۰۷	انواع پژوهش
۱۰۹	جامعه آماری
۱۰۹	نمونه آماری و نمونه برداری
۱۱۱	حجم نمونه

۱۱۲	منابع و روش جمع آوری اطلاعات
۱۱۳	ابزار گردآوری اطلاعات
۱۱۴	مقیاس ابزار اندازه گیری تحقیق
۱۱۴	روایی و پایایی پرسشنامه
۱۱۵	روش تجزیه و تحلیل داده ها
۱۱۹	تعریف و مدل عملیاتی متغیرهای تحقیق

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات

۱۲۲	مقدمه
۱۲۲	بخش اول : تجزیه و تحلیل متغیرهای جمعیت شناختی پژوهش به کمک آمار توصیفی
۱۲۷	بخش دوم : تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش به کمک آمار استنباطی
۱۲۹	اولویت بندی شاخص های مدل با استفاده از آزمون فریدمن
۱۳۳	آزمون فرضیه های پژوهش
۱۳۴	اولویت بندی عوامل تأثیرگذار بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری
۱۳۴	بخش سوم : ارائه مدلی برای ارزیابی روابط میان سازه های پژوهش

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۴۰	مقدمه
۱۴۲	بررسی و تبیین نتایج آزمون
۱۴۲	نتایج حاصل از فرضیات تحقیق
۱۴۹	پیشنهادات کاربردی و مدیریتی حاصل از نتایج تحقیق
۱۵۳	پیشنهادات جهت انجام تحقیقات آتی
۱۵۴	محدودیت های تحقیق

۱۵۵	منابع
۱۶۵	پیوست

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲: اجزای صنعت گردشگری	۲۵
جدول ۲-۲: پیش‌بینی تعداد جهانگردان در مناطق مختلف طی سالهای ۲۰۱۰ و ۲۰۰۰	۳۳
جدول ۳-۲: پیش‌بینی درصد سهم بازار بین‌المللی از جهانگردی سال ۲۰۱۰	۳۴
جدول ۴-۲: برنامه گردشگری جهانگردان جهان در سال ۲۰۲۰ میلادی	۳۸
جدول ۵-۲: تئوری‌های توسعه از سال ۱۹۵۰-۲۰۰۰	۴۱
جدول ۶-۲: اصول گردشگری پایدار	۴۹
جدول ۷-۲: راهبردهای عمده مدیریت گردشگری پایدار	۵۰
جدول ۸-۲: انواع مشارکت جوامع در توسعه پایدار	۵۹
جدول ۹-۲: تعاریف انتخابی از ظرفیت جامعه	۶۰
جدول ۱-۳: نمونه مقیاس مورد استفاده در پرسشنامه	۱۱۴
جدول ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت افراد در نمونه جمع‌آوری شده	۱۲۳
جدول ۲-۴: توزیع فراوانی سن افراد در نمونه جمع‌آوری شده	۱۲۴
جدول ۳-۴: توزیع فراوانی سطح تحصیلات افراد در نمونه جمع‌آوری شده	۱۲۵
جدول ۴-۴: توزیع فراوانی شغل افراد در نمونه جمع‌آوری شده	۱۲۶
جدول ۵-۴: نتایج آزمون تک‌گروهی تی برای تمامی شاخص‌های موجود در موانع اجتماعی، فرهنگی و ساختاری	۱۲۸
جدول ۶-۴: نتایج آزمون فریدمن برای چند نمونه وابسته	۱۳۰
جدول ۷-۴: اولویت‌بندی شاخص‌های تأثیرگذار بر عدم توسعه صنعت گردشگری بر مبنای موانع اجتماعی، فرهنگی و ساختاری	۱۳۱
جدول ۸-۴: فرضیه‌های پژوهش	۱۳۳
جدول ۹-۴: نتایج آزمون تک‌گروهی T برای فرضیات مطروحه	۱۳۳
جدول ۱۰-۴: نتایج آزمون فریدمن برای چند نمونه وابسته	۱۳۴
جدول ۱۱-۴: اولویت‌بندی چالش‌های توسعه پایدار صنعت گردشگری	۱۳۴

- جدول ۴-۱۲ : فرضیه های پیشنهادی مربوط به ارتباط میان چالش های تأثیرگذار بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری ۱۳۵
- جدول ۴-۱۳ : وضعیت همبستگی میان سازه مطروحه در فرضیات پیشنهادی پژوهش ۱۳۶
- جدول ۵-۱ : تطابق نظرات پژوهشگران پیشین با نتایج حاصل از تحقیق حاضر در رابطه با موانع توسعه پایدار گردشگری ۱۴۴

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۲۱	شکل ۱-۲: گردشگری ACE
۴۶	شکل ۲-۲: سه بعد گردشگری پایدار
۵۸	شکل ۳-۲: چارچوب تحلیلی تعیین نقش مشارکت و درگیری جوامع محلی در فرآیند توسعه گردشگری
۶۱	شکل ۴-۲: سطوح ایجاد و ساخت ظرفیت جامعه
۷۴	شکل ۵-۲: موانع مشارکت جوامع در توسعه پایدار صنعت گردشگری
۱۰۴	شکل ۶-۲: مدل مفهومی تحقیق
۱۲۳	شکل ۱-۴: توزیع جنسیت افراد در نمونه جمع آوری
۱۲۴	شکل ۲-۴: توزیع سن افراد در نمونه جمع آوری شده
۱۲۵	شکل ۳-۴: توزیع سطح تحصیلات افراد در نمونه جمع آوری شده
۱۲۶	شکل ۴-۴: توزیع شغل افراد در نمونه جمع آوری شده
۱۳۷	شکل ۵-۴: مدل پیشنهادی پژوهش

مقدمه

ابنای بشر بصورت ذاتی (فطری) کنجکاو و دنیایی است که در آن زندگی می‌کند و مشتاقانه می‌خواهد بداند، سایر نقاط کره خاکی چگونه جاهایی است. مردمانش چگونه و دارای چه فرهنگی هستند. رشد گونه‌های حیوانی و زندگی گیاهی در چه شرایطی صورت می‌گیرد. آیا شکل زمین در سایر سرزمین‌ها همانند هم دیده می‌شود؟ در این رابطه سطح بالای آموزشهای علمی، تاثیر تلویزیون همراه با سایر ارتباطات رسانه‌ای توأمآ آگاهیهای عظیمی را در تمام سطوح دنیای مسکون بوجود می‌آورند.

امروزه که در اتحادیه‌ی اقتصادی و دهکده جهانی بسر می‌بریم، شایسته است صنایع و فعالیتهای صنعتی ما نیز قابل رقابت در بازارهای جهانی باشد. بایستی بصورت جهانی بیندیشیم. بدانیم رونق عناصر تشکیل دهنده گردشگری در بسیاری از کشورهای پیشرفته، موجب توسعه مسافرت و گردشگری می‌باشد و آن نیز در ارتقاء وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم شهرها و مناطق توریست پذیر و همچنین شادابی گردشگران می‌باشد. چنانچه بسیاری از نظریه پردازان بر ضرورت گردش و مسافرت برای شاد زیستن تاکید دارند چرا که مسافرت و گردشگری به علل زیادی برای شاد زیستن، تجارت و تحصیل انجام می‌گیرد (اکوک^۱، 2002).

گردشگری به عنوان پدیده‌ای با سود آوری فراوان به همراه گسترش تکنولوژی ارتباطات در وضعیت کنونی جهان از چنان جایگاهی برخوردار گشته که تحت عنوان "صنعت توریسم" از آن یاد می‌شود در واقع توریسم در جهان امروز تنها به عنوان گردش و تفریح مطلق تلقی نمی‌شود بلکه یک صنعت است که به مانند همه صنایع دیگر احتیاج به لوازم و ابزارهای خاص داشته و لذا همانند یک فن و صنعت عظیم و اصیل برای رشد و پیشرفت احتیاج به پژوهش و تحقیق دارد (حسین زاده دلیر، حیدری، ۱۳۸۲، ۲۶)

مطالعات منابع درآمد مربوط به اکثر کشورهای پیشرفته و توسعه یافته نشان می‌دهد که امروزه گردشگری بعنوان یک اصل و قانون در پیشرفت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی پذیرفته شده و متعاقباً مکتب‌هایی بوجود آمده که مساله را به صورت جالب و جذاب توسط بیانیه‌هایی منتشر کرده‌اند غالب مکتب‌ها در مطالعات خود در مورد کنترل و تماس بویژه در بر آورده شدن نیازهای گردشگران و عوامل موثر بر توسعه آن توجیه وافر نشان می‌دهند (چریستی^۲، 1992)

1.Acook
2.Christie

چنانچه مطرح گردید صنعت گردشگری به عنوان یکی از مهمترین منابع اقتصادی جهان محسوب میشود و پیش بینی می شود که در سال ۲۰۲۰ میلادی به صنعت شماره یک جهان تبدیل شود. اما در این رابطه باید یاد آوری نمود که با اینکه ایران از نظر جاذبه های توریستی یکی از برجسته ترین کشور های دنیا محسوب می شود ولی سهم ایران از درآمد های بازار جهانی توریسم بسیار اندک و ناچیز می باشد، که این موضوع بیانگر چالش های بزرگ فرا روی صنعت توریسم ایران می باشد. بررسی و مطالعات انجام شده در زمینه گردشگری ایران نشان می دهد که وقوع انقلاب اسلامی. جنگ تحمیلی. تحولات داخلی و فروپاشی نظام شوروی سابق مهمترین و قایع تاثیر گذار بر صنعت گردشگری ایران بوده است.

جمهوری اسلامی ایران بخصوص استان فارس با داشتن جاذبه های گردشگری (تاریخی. مذهبی و طبیعی و ادبی) به لحاظ عدم اتخاذ سیاست های موثر در این بخش هنوز نتوانسته است به سهم مناسب خود در بازار گردشگری جهان دست یابد و این امر سبب شده است تا بسیاری از معضلات اجتماعی کشور که می تواند با توسعه صنعت گردشگری مرتفع گردد همچنان پا بر جا بماند لذا با عنایت به موارد یاد شده ضروری است ضمن بر شمردن چالش های اساسی مرتبط با توسعه پایدار این صنعت، به بررسی راهکار های موثر بر توسعه صنعت گردشگری استان فارس پرداخته شود. با امید آنکه نتایج حاصل شده مورد استفاده مسئولین جهت رونق دادن به این صنعت مهم در حاشیه قرار گیرد.

کلیات

مقدمه

تعریف مسئله

اهمیت و ضرورت تحقیق

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

فرضیه‌های تحقیق

روش تحقیق

قلمرو تحقیق

جامعه آماری تحقیق

نمونه و روش نمونه‌گیری

ابزار گردآوری داده‌ها

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تعریف و مدل متغیرهای تحقیق

شرح واژه‌ها و اصطلاحات بکار رفته در تحقیق

مقدمه

شناسایی و بیان مسئله گام آغازین هر پژوهش می باشد که بر مبنای آن اهداف تعیین شده و فرضیات تدوین می گردند. در این فصل به بیان مسئله، اهمیت آن، اهداف و فرضیات پژوهش پرداخته و متغیرها و برخی اصطلاحات مورد استفاده در بحث تعریف می شوند. در ادامه به برخی از محدودیت هایی که در انجام پژوهش با آن روبرو گردیدیم اشاره می شود.

تعریف مسئله

می توان گفت انسان از دورانهای گذشته تا به حال در سطح پهناور دنیای عظیم سیر و سفر می کند. چرا که از روزگاران گذشته تا به امروز آگاهیهای بدست آمده توسط مارکوپولو^۱، ابن بطوطه^۲، کریستوفر، کلمبوس فردیناند ماژلان^۳ و توماس کوک^۴ نشان می دهد سیر و سفرها به صورت مداوم در حال رشد و گسترش است. (سازمان جهانی گردشگری،^۵ ۱۹۹۹).

در قرن بیستم اختراع اتومبیل و ساخت جاده های شوسه توانست بصورت حیرت آوری گردشگری را گسترش دهد. به ویژه بعد از جنگ دوم جهانی بکارگیری هواپیمای جت در مسافری، بخصوص هواپیمای ایرباس و ایجاد و توسعه فرودگاه های بین المللی، مسافرت سریع را به بیش از میلیون ها نفر امکان پذیر کرده است.

در نتیجه مسافرت های داخلی و خارجی به وسیله هواپیما، گردشگری رشد بی سابقه ای پیدا می کند. کشتی های لوکس سریع السیر، اتوبوس های بسیار راحت، قطار های مسافربری در راه آهن، به اضافه هتل های عالی، رستوران ها و متل ها، توأم با حمل و نقل راحت تر، شادی را برای همگان به وجود آورده است.

به کلام دیگر ابزارهای ارزان و متنوع برای مشاهده جاذبه های بیشتر، گردشگران مشتاق به دور دنیا را هر روز بیشتر از گذشته افزایش می دهد. دقت به چهره های شاد گردشگران در محوطه تاریخی ارگ (شهر بم)، همراه با درآمد حاصل از این گردشگری می تواند تضمین کننده سرمایه گذاری مطمئن در فعالیتهای گردشگری باشد (قره نژاد، ۱۳۸۵).

۱ - کمورف، مانوئل، مارکوپولو، ترجمه مظفر، سربازی، چاپ دهم، تهران ۱۳۸۱

۲ - موحد؛ دکتر محمدعلی، سفرنامه ابن بطوطه، جلد اول و دوم، ترجمه، انتشارات آگاه، تهران ۱۳۷۰.

۳ - اوربان، اولسون، تاریخ اکتشافات جغرافیایی، از آغاز تاریخ تا دوره معاصر، ترجمه مهندس رضا مشایخی (فرهاد) انتشارات تهران

مصور، ۱۳۵۲.

4. piers Berndon, Thomas Cook ,London , 1993 , p4.

5. World Tourism Organization 1999

علی رغم مطالب یاد شده در مورد توسعه گردشگری که ناشی از توسعه ابزارهای مسافرت و راحتی اسکان موقت در هتل ها و , قابل ذکر می باشد هر منطقه مشکلات خاص خودش را برای توسعه صنعت توریست و گردشگری دارد که باید مورد مطالعه و شناسایی قرار گیرد و استراتژیهای لازم برای رفع مشکلات و توسعه گردشگری اتخاذ گردد .

حال با توجه به مطالب یاد شده این سوال مطرح است که استان فارس با داشتن جاذبه های خیلی زیاد برای گردش و بازدید و , چرا نتوانسته است آن چنان که باید به صنعت گردشگری خود توسعه دهد با پاسخ به سوال یاد شده ضعفهای موجود در توسعه گردشگری استان فارس از سه بعد (۱) اجتماعی (۲) فرهنگی و آموزشی (۳) سیاستگذاری و ساختاری ، زیر زره بین مورد مطالعه قرار می- گیرد . صد البته پرداختن به این امر موجب هر چه شفاف شدن ضعفهای و تهدیدهای موجود در مسیر توسعه این صنعت مهم خواهد بود و هر گونه بی توجهی به این امر در واقع بی توجهی به فرصتها و نقاط قوت موجود کشور عزیزمان و استان زیبا و پرسابقه فارس خواهد بود که آن نیز از جهات اقتصادی، کارآفرینی و زیانهای عدیده های را در پی خواهد داشت .

اهمیت و ضرورت تحقیق

گردشگری امروزه یکی از مهمترین فعالیتهای اقتصادی و یکی از سه صنعت عمده جهان محسوب می شود. در سال ۲۰۰۰ میلادی، سفر و جهانگردی بیش از ۴۵۰ میلیارد دلار فعالیت اقتصادی ایجاد کرد. سهم اقتصاد سفر و گردشگری در تولید ناخالص داخلی جهان در سال ۲۰۰۰ میلادی، ۱۰/۸ درصد و در اشتغال جهانی ۸ درصد بود. به عبارت دیگر هر یک شغل از ۱۲ شغل جهان مربوط به سفر و گردشگری بوده است (مجله مجلس و پژوهش، ۱۳۷۹، ص ۲۲۱).

کارشناسان اقتصادی، با توجه به اهمیت صنعت گردشگری در چرخه اقتصادی بر این باورند که این صنعت در قرن ۲۱ به «بزرگترین کارفرمای» جهان تبدیل خواهد شد. علاوه بر این کارشناسان صنعت گردشگری معتقدند که هم اکنون درآمدهای خالص از جذب یک گردشگر با فروش چندین بشکه نفت برابری می کند. در سال ۲۰۱۰ تعداد مشاغل بخش سفر و گردشگری به ۲۵۱/۶ میلیون یا ۹/۱ درصد از کل مشاغل جهان خواهد رسید (همان منبع، ص ۲۲۲). در مجموع صنعت توریسم به دلیل تأثیرات مثبت و چشمگیر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی آن و فواید بیشماری که عاید گردشگران و مناطق میزبان می کند دارای اهمیتی انکارناپذیر است. از جمله مزایای گردشگری برای گردشگر می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱) از نظر مادی، گردشگر ضمن گذراندن اوقات فراغت خود، می‌تواند داد و ستدهای مادی نیز داشته باشد.
- ۲) از نظر معنوی، ضمن گردش و استراحت، از آثار طبیعی و تاریخی و حتی ادبی و هنری دیگران بهره مند شود.
- ۳) از نظر عقلانی، ضمن دید و بازدید از آداب و سنن سایر اقوام و ملل، درس‌های اخلاقی نیز بگیرد.
- و اما کشور میزبان نیز می‌تواند از جهانگردی و گردشگری، بهره‌های زیادی داشته باشد که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:
- ۱) از نظر اقتصادی، گردشگری از بخش‌های عمده اشتغال‌زا و ارزآور به حساب می‌آید.
- ۲) از نظر فرهنگی، گردشگران خارجی با تبادلات فرهنگی می‌توانند نظام فکری و فرهنگی ملت میزبان را گسترش دهند.
- ۳) از نظر اجتماعی، حشر و نشر با دیگران، ضمن شناساندن آداب و سنن اقوام یک ملت، موجب بهبود اخلاقی طرفین می‌گردد.
- ۴) از نظر سیاسی، ارزش‌های موجود در هر نظام سیاسی (مانند ارزش‌های انقلاب اسلامی) می‌تواند توسط گردشگری صادر شود (شیرویه، ۱۳۸۴).

اهداف تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر به این شرح است: تعیین چالش‌های اجتماعی-فرهنگی فراروی توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس می‌باشد؟
هدف کلی یاد شده را به اهداف اختصاصی زیر می‌توان تفکیک نمود:

اهداف ویژه:

- ۱) شناسایی ضعف‌های موجود در بخش اجتماعی که به سه زیر گروه موانع عملیاتی، موانع فرهنگی و موانع ساختاری-خدماتی صنعت گردشگری استان فارس قابل تفکیک است.
- ۲) شناسایی ضعف‌های موجود در بخش فرهنگی-آموزشی صنعت گردشگری استان فارس.
- ۳) شناسایی ضعف‌های موجود در بخش سیاست‌گذاری و ساختاری صنعت گردشگری استان فارس.

سوالات تحقیق

سوال اصلی تحقیق:

سوال اصلی پژوهش حاضر این چنین است که: چالشهای اجتماعی-فرهنگی فراروی توسعه‌ی پایدار صنعت گردشگری استان فارس در ابعاد اجتماعی، فرهنگی-آموزشی و سیاستگذاری - ساختاری کدامند؟

فرضیه های تحقیق

۱. چالشهای مربوط به بخش اجتماعی بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس موثر است.
۲. چالشهای مربوط به بخش سیاست‌گذاری و ساختاری بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس موثر است.
۳. چالشهای مربوط به بخش فرهنگی و آموزشی بر عدم توسعه پایدار صنعت گردشگری استان فارس.

روش تحقیق

روش تحقیق بر مبنای هدف کاربردی است. نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی و از نوع همبستگی - پیمایشی می باشد. زیرا با استفاده از اطلاعات آماری روابط تاثیر پذیری بین متغیرهای تحقیق (موانع توسعه گردشگری و عدم توسعه گردشگری) مورد بررسی قرار می گیرد. به بیان دیگر با روش میدانی اطلاعات از گروه نمونه با استفاده از پرسشنامه گردآوری می شود و اطلاعات گردآوری شده، توصیف، تبیین و روابط بین متغیرها اندازه گیری می گردد.

قلمرو تحقیق

از نظر موضوعی تحقیق در حوزه مدیریت اجرایی^۱ قرار دارد که از نظر مکانی قلمرو تحقیق را نهادها و سازمانهای گردشگری و میراث فرهنگی و اماکن گردشگری واقع در استان فارس، تشکیل می دهند و از نظر زمانی، تحقیق در سال ۱۳۸۹ انجام گرفته و داده های آن در مقطع زمانی تیر و مرداد ماه گردآوری شده است.